

วิกฤตการณ์ของผู้นำไทย : ปัญหาและทางออก

วันชัย สุขตาม*

บทคัดย่อ

สาเหตุของปัญหาวิกฤติเมืองไทยในปัจจุบันเกิดจากบริบทของโครงสร้างสังคมไทย เพราะเป็นสังคมที่ยึดถือระบบชนชั้น มีโครงสร้างทางสังคมเป็นโครงสร้างหลวม และที่สำคัญคนในสังคมยังยึดถือระบบอุปถัมภ์กันอยู่ เนื่องจากประชาชนทั่วไปซึ่งเป็นคนหนุ่มมากต้องตกอยู่ในฐานะผู้รับอุปถัมภ์ จึงทำให้คนส่วนใหญ่เหล่านี้ไม่สนใจการเมืองมองการเมืองเป็นเรื่องไกลตัว ไม่อยากรวมกลุ่มเพื่อเรียกร้อง หรือเสนอแนวคิดต่างๆ เห็นว่าเป็นเรื่องเสียเวลาในการทำมาหากิน เมื่อมีการชักจูงหรือจูงใจด้วยสิ่งตอบแทนประเภทต่างๆ ก็จะเข้าร่วมโดยไม่คำนึงว่าสิ่งที่แสดงออกนั้นผิดหรือถูก จนเป็นปรากฏการณ์การชุมนุมที่ละเมิดกฎหมาย ก่อการจลาจล ผลสุดท้ายก็ฉุดรั้งการพัฒนาด้านการเมือง เศรษฐกิจ และสังคม

เพราะฉะนั้น แนวทางแก้ไขปัญหา ที่ได้นำเสนอเอาไว้คือ **ระยะสั้น (เร่งด่วน)** รัฐบาลต้องเป็นเจ้าภาพดึงทุกภาคส่วนเข้ามาแก้ปัญหาร่วมกันหากตกลงกันและมีความเป็นไปได้ที่จะต้องแก้ไขรัฐธรรมนูญก็ต้องทำให้ประเทศสามารถเดินหน้าต่อไปได้ **ระยะยาว (ยั่งยืน)** เราต้องมองไปที่ต้นเหตุของปัญหา คือปัญหาเราเริ่มมาจากโครงสร้างทางสังคม เราก็ต้องแก้ไขที่สังคมทำให้สังคมมีความเข้มแข็ง โดยนำเสนออยู่ ๔ วิธีการคือ การกล่อมเกลางานสังคม เพื่อปลูกฝังและสร้างจิตสำนึกสาธารณะ เพิ่มโอกาสทางการศึกษา พัฒนาคุณภาพชีวิต และปลูกฝังความเชื่อ ค่านิยม ทศนคติ ซึ่งกระบวนการทั้งสี่จะนำไปสู่โครงสร้างทางสังคมที่เข้มแข็งคือ คนมีคุณธรรมทางการเมือง คนมีวัฒนธรรมทางการเมืองแบบประชาธิปไตย และคนต้องการแสดงออก และมีส่วนร่วมทางการเมือง ทำที่สุดเมื่อสังคมของเรามีความพร้อมมีความเข้มแข็ง มีพลังพอที่จะเข้าไปเรียกร้องหรือผลักดันให้เกิดการเปลี่ยนแปลงทางการเมืองได้ ผู้เขียนคิดว่าจะเกิดการปฏิรูปการเมืองและนำไปสู่ระบอบการเมืองที่ดีตามมาคือ อำนาจอธิปไตย นิติบัญญัติ บริหาร และตุลาการ มีการถ่วงดุลอย่างมีเสถียรภาพ รัฐบาลใช้อำนาจเพื่อประโยชน์สุขของส่วนรวม นักการเมืองมีมาตรฐานของคุณธรรมจริยธรรมในระดับสูง เปิดเผยและโปร่งใสนั่นเอง

คำสำคัญ : วิกฤตการณ์, ผู้นำ, ปัญหา, แนวทางแก้ไข, การปฏิรูปการเมือง, คุณธรรม จริยธรรม

* อาจารย์ ดร. ประจักษ์วิชาวิทยาศาสตร คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

บทนำ

ในองค์กรหนึ่งๆ ไม่ว่าจะเป็นองค์กรของภาครัฐหรือเอกชน บุคคลสำคัญที่จะทำให้กลไกในระบบการบริหารงานขององค์กรใดๆ ดำเนินไปสู่จุดหมายที่ตั้งาม ก็คือ “ผู้นำ” ทั้งนี้เนื่องจากผู้นำเป็นผู้มีบทบาทในการกำหนดนโยบายการบริหาร การจัดการ รวมถึงการริเริ่ม การวางแผน การบริการ กำกับ การ และดำเนินการปรับปรุงแก้ไขปัญหาต่างๆ ให้สัมฤทธิ์ผลตามเป้าหมายขององค์กรผู้นำจึงเป็นผู้มีอิทธิพลที่สามารถส่งผลกระทบต่อความเป็นไปขององค์กรในทุกๆ ด้าน ไม่ว่าจะเป็นด้านที่เกี่ยวกับการบริหาร และการบุคคล ดังนั้นในทุกองค์กรจึงจำเป็นต้องมีผู้นำ

ในสังคมยุคโลกาภิวัตน์ที่เป็นยุคโลกไร้พรมแดนนี้ในแง่ข้อมูลข่าวสารและเทคโนโลยีต่างๆ ย่อมส่งผลให้ศักยภาพในการแข่งขันขององค์กรสูงขึ้นตามลำดับ ไม่ว่าจะเป็นในระดับประเทศในสถาบันของภาครัฐหรือเอกชน ความอยู่รอดขององค์กรดังกล่าวย่อมขึ้นอยู่กับ การตัดสินใจอย่างถูกต้อง รอบคอบ และทันต่อสถานการณ์ของผู้บริหาร ซึ่งก็คือผู้นำขององค์กรนั้นๆ ดังนั้นในทุกองค์กรจึงจำเป็นต้องมีผู้นำ^๑

ในทุกสังคมซึ่งประกอบด้วยสถาบันต่างๆ เช่น สถาบันครอบครัว สถาบันการศึกษา และสถาบันศาสนา ย่อมต้องมีผู้นำ เพื่อช่วยกำหนดทิศทาง ช่วยสั่งการ ช่วยควบคุมระบบและช่วยประสานให้คนทั้งหลายทำงานร่วมกัน เพื่อมุ่งไปสู่เป้าหมายที่ตั้งามที่ได้วางไว้ร่วมกัน

นอกจากนี้ ปัญหาเกี่ยวกับผู้นำก็มักเกิดขึ้นในสังคมปัจจุบันเสมอ ผู้นำบริหารงานอย่างไม่มีเอกภาพ ไม่มีความไว้วางใจซึ่งกันและกัน ใช้อำนาจโดยมิชอบ เพื่อแสวงหาผลประโยชน์แก่ตนและพวกพ้อง และยึดหลักประโยชน์นิยมเป็นใหญ่ โดยไม่คำนึงถึงความอยู่รอดขององค์กรหรือคนในสังคมส่วนใหญ่ เมื่อเป็นเช่นนี้ย่อมทำให้เกิดสภาพการณ์ของสภาวะผู้นำที่ไม่พึงประสงค์เกิดขึ้นในสังคม กล่าวคือเป็นปัญหาเกี่ยวกับการขาดซึ่งคุณธรรม จริยธรรม อันเกี่ยวกับบทบาทและหน้าที่ของการเป็นผู้นำที่ดี จึงทำให้กลไกของการบริหารงานล้มเหลว ซึ่งย่อมมีผลกระทบต่อความเสื่อมและความเจริญขององค์กรหรือสังคมนั้นๆ และบางครั้งอาจส่งผลทำให้เกิดความล่มสลายแห่งองค์กรหรือสังคมนั้นๆ

คุณธรรมและจริยธรรม ถือเป็นปัจจัยสำคัญประการหนึ่งในการดำเนินบทบาทหน้าที่ของการเป็นผู้นำที่ดี หากผู้นำขาดซึ่งคุณธรรมและจริยธรรม ย่อมทำให้ผู้นำนั้นขาดความชอบธรรมในการทำหน้าที่ในองค์กรนั้นต่อไป ทั้งนี้เนื่องจากคุณธรรมและจริยธรรมถือเป็นคุณสมบัติที่สำคัญของบทบาทหน้าที่ของ

---

^๑ กนกกร ยศไพบูลย์, การพัฒนาสู่การเป็นผู้นำ, วารสารการบริหารและพัฒนาบุคคล, (มหาวิทยาลัยขอนแก่น) กันยายน-ธันวาคม, ๒๕๔๒), หน้า ๒๓.

ผู้นำ ที่ทำให้ผู้นำสามารถได้รับการยอมรับความเชื่อถือ ตลอดจนการนับถือจากบุคคลต่างๆ ทั้งในองค์กร และในสังคมทั่วไป ดังนั้น ปัญหาการขาดคุณธรรมและจริยธรรมของผู้นำ ย่อมทำให้ผู้นำไม่เป็นที่ยอมรับ ต่อบุคคลทั่วไปในองค์กรและในสังคม ซึ่งย่อมส่งผลกระทบต่อหลักการบริหารงานและภาพลักษณ์ของ องค์กรให้เสื่อมลง และย่อมนำมาซึ่งความล่มสลายขององค์กรในอนาคตเช่นกัน

ปัจจัยสำคัญอีกประการหนึ่ง ซึ่งส่งผลกระทบต่อความอยู่รอดขององค์กรใดๆ คือคุณภาพของ ผู้นำ คุณภาพของการเป็นผู้นำ คือ สิ่งที่กำหนดความสำเร็จหรือความล้มเหลวขององค์กรหนึ่งๆ นี่คื คำพูดที่เป็นจริงเสมอไม่ว่าองค์กรนั้นจะยิ่งใหญ่ระดับชาติ ดังนั้น เมื่อใดก็ตาม หากผู้นำสูงสุดในองค์กร ตลอดจนผู้นำในทุกระดับขององค์กรใดองค์กรหนึ่ง ขาดคุณภาพของการเป็นผู้นำที่ดีแล้วผู้นำนั้นก็ขาด เป้าหมายการพัฒนา การเปลี่ยนแปลงวัฒนธรรมองค์กรไปสู่ความคิดสร้างสรรค์แบบใหม่ การสร้าง องค์กรแห่งการเรียนรู้ (Creating a learning organization) เพื่อประยุกต์การบริหารงานให้เกิด ความก้าวหน้าแก่องค์กร นั้นย่อมหมายความว่า องค์กรที่เคยอยู่มานานนับเป็นสิบๆ ปี มีชื่อเสียงโด่งดัง มาตลอด เมื่อองค์กรหยุดการพัฒนาตามกระแสการเปลี่ยนแปลงของโลกาภิวัตน์แล้วองค์กรนั้นจะหยุด นิ่ง ซึ่งก็เท่ากับความล่มสลายขององค์กรในที่สุดเช่นกัน

ฉะนั้นในสังคมปัจจุบัน ปัญหาต่างๆ ที่เกิดขึ้นในองค์กรใดๆ ซึ่งส่งผลให้องค์การนั้นๆ เกิดความ เสื่อมเสียหรือการล่มสลายแห่งองค์กร ล้วนมีปัจจัยสำคัญมาจากการขาดคุณสมบัติในบทบาทหน้าที่ของผู้ ที่ได้ชื่อว่า “ผู้นำ” แห่งองค์กรหรือสถาบันนั้นๆ ทั้งสิ้น

ในสถานการณ์ปัจจุบันประเทศไทยกำลังเผชิญกับความท้าทายในการที่จะดำรงอยู่ในโลก ท่ามกลางกระแสการเปลี่ยนแปลงยุคโลกาภิวัตน์ (Globalization) ความอยู่รอดของประเทศชาตินั้นต้อง อาศัยองค์ประกอบที่หลากหลาย และไม่สามารถที่จะแบ่งมอบหรือระบุให้ใครคนใดคนหนึ่ง หรือ หน่วยงานใดหน่วยงานหนึ่งรับผิดชอบ ที่ผ่านมามีเหตุการณ์หลายอย่างที่เกิดขึ้นและทำให้คนไทยได้เรียนรู้ มีประสบการณ์ และเกิดความตระหนักแล้วว่า “ภาวะผู้นำ (Leadership) คุณธรรมจริยธรรม (Virtue and Ethics)” มีความจำเป็นและมีความสำคัญมากเพียงใดต่อการบริหารและการพัฒนาชาติบ้านเมือง “วิกฤตผู้นำ” และ “วิกฤตคุณธรรมและจริยธรรม” ก่อให้เกิด “วิกฤตศรัทธา” ที่มีต่อผู้นำกลุ่มต่างๆ และ ผู้นำของชาติและส่งผลให้เกิดความขัดแย้งและเหตุการณ์รุนแรงต่างๆ มากมาย ขยายผลลุกลามไปเป็นวง กว้าง และนำไปสู่ความแตกแยกในสังคมอย่างรุนแรงอย่างที่ไม่เคยเกิดขึ้นมาก่อน เงื่อนไขความขัดแย้ง ไม่ ลงรอยของคนในชาติกลายเป็นเงื่อนไขที่ทำให้การขับเคลื่อนทางการเมือง เศรษฐกิจ สังคมเกิดภาวะชะงัก จันไม่มีทางออกและก่อให้เกิดความเสียหายอย่างใหญ่หลวงต่อประเทศชาติเป็นส่วนรวม จึงเป็นเรื่อง จำเป็นที่ต้องพิจารณาและศึกษาทำความเข้าใจอย่างจริงจังเพื่อให้เห็นว่า ภาวะผู้นำ คุณธรรมและ จริยธรรมของผู้บริหาร ควรเป็นเช่นไร จึงจะนำมาซึ่งความยอมรับนับถือ เลื่อมใส ศรัทธา และให้ความ

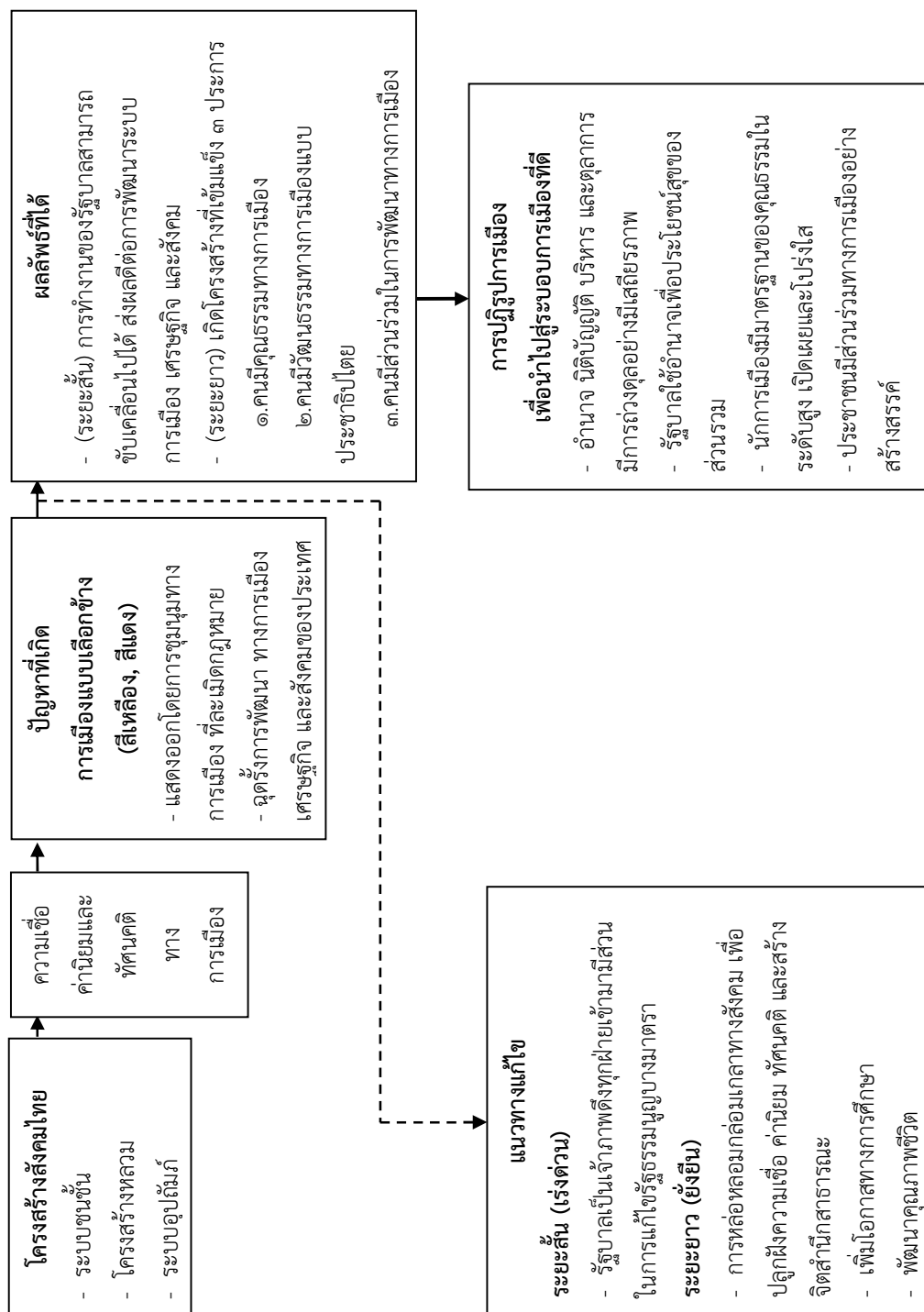

ร่วมมือของคนในหน่วยงาน องค์กร ประเทศชาติ เพื่อความสงบสุข เจริญรุ่งเรือง และวัฒนาสถาพรของ
สังคมและประเทศชาติสืบไป^๒

จากสถานการณ์ที่เกิดขึ้นถือได้ว่าประเทศไทยตกอยู่ท่ามกลางสภาวะวิกฤติทางการเมืองที่ยากแก่
การหาทางออก เพราะฉะนั้นผู้เขียนจะขอเสนอมูลเหตุของวิกฤตการณ์ครั้งนี้พร้อมทั้งเสนอแนะแนว
ทางแก้ไขโดยอาศัยองค์ความรู้ที่ได้ศึกษาแนวคิดทฤษฎี รวมทั้งเหตุการณ์บ้านเมืองที่เกิดขึ้น ณ ปัจจุบัน
เพื่อบูรณาการแก้ไขปัญหายังเป็นรูปธรรมดังแผนภาพต่อไปนี้

---

^๒ ทองทิพา วิริยะพันธุ์, กลยุทธ์การสร้างความโดดเด่นสำหรับผู้บริหาร, (กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์อิน
ฟอร์มิเดียบุ๊กส์, ๒๕๔๖), หน้า ๕๑.

แผนภาพที่ ๑ แสดงสาเหตุของวิกฤติการเมืองไทย และแนวทางแก้ไขอย่างยั่งยืน

จากภาพเมื่อศึกษาถึงโครงสร้างทางสังคมไทยในอดีต พบว่า สังคมไทยมีลักษณะโครงสร้างหลัก ๆ อยู่ ๓ ประการ คือ

๑. สังคมไทยยึดถือระบบชนชั้นหรือเป็น “สังคมศักดินา”

ชนชั้นปกครองซึ่งเป็นคนกลุ่มน้อยจะมีอำนาจมาก จากลักษณะเช่นนี้ทำให้ประชาชนทั่วไปซึ่งเป็นคนหมู่มากต้องตกอยู่ในฐานะผู้คอยรับใช้ผู้มีอำนาจอยู่ตลอดเวลาส่งผลให้เกิดช่องว่างระหว่างชนชั้นขาดความเป็นเอกภาพทางร่างกายและความคิด จนเป็นปรากฏการณ์ที่ส่งผลสะท้อนมาจนถึงปัจจุบัน โดยมีการยึดถือกับชนชั้นกันอยู่แบ่งออกได้ดังนี้^๓

(๑.๑) ชนชั้นสูง มีจำนวนน้อย มีหน้ามีตาในสังคม

(๑.๒) ชนชั้นกลาง อาศัยอยู่ในเขตเมือง การศึกษาสูง มีบทบาททางการเมืองการปกครองมาก

(๑.๓) ชนชั้นล่าง หรือรากหญ้า มีจำนวนมาก ยากจนอยู่ในชนบทมีบทบาททางการเมืองน้อยต้องคอยรับใช้ และพึ่งพาผู้มีอำนาจ

๒. สังคมไทยมีลักษณะเป็นสังคมโครงสร้างหลวม

JOHN EMBREE นักวิชาการศึกษาสังคมชาวญี่ปุ่น ได้กล่าวเอาไว้ว่าสังคมไทยมีลักษณะเป็น “โครงสร้างหลวม” ดังนี้

(๒.๑) สังคมไทยเป็นปัจเจกชน (Individualism) สูง ชอบอยู่ตามสบายไม่ชอบบังคับ ทำให้ขาดระเบียบวินัย ดังสุภาษิต ที่ว่า “ทำอะไรตามใจคือไทยแท้”

(๒.๒) มีความยืดหยุ่นสูง (Flexibility) ปรับตัวได้ง่าย และพยายามหลีกเลี่ยงการประทะ “รู้รักษาตัวรอดเป็นยอดดี”

(๒.๓) เข้าใจกฎระเบียบ กติกา และบรรทัดฐานทางสังคมดีแต่ชอบละเมิด พอมีการกระทำผิดเกิดขึ้นการลงโทษทางสังคมไม่รุนแรง

(๒.๔) ไม่ชอบการผูกพันในระยะยาว ผลจากพฤติกรรมดังกล่าวทำให้คนไทยขาดพลังทางสังคม

๓. สังคมไทยยึดถือระบบอุปถัมภ์

สังคมไทยจะถูกยึดอยู่กับระบบอุปถัมภ์ คนส่วนใหญ่จะคอยรับใช้ รับอุปถัมภ์จากผู้มีอำนาจตลอดเวลาแม้จะได้รับความตอบแทนเล็กๆ น้อยๆ ก็เต็มใจทำผลของระบบอุปถัมภ์นี้ ทำให้คนส่วนใหญ่ในสังคมคิดแต่จะพึ่งพิงผู้อื่น มากกว่าการช่วยเหลือตัวเอง ในขณะที่ปราศจากการคำนึงถึงผลประโยชน์ของ

^๓ ประเวศ วะสี, ภาวะผู้นำ : ความเป็นไปในสังคมไทยและวิธีการแก้ไข, (กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์หมอชาวบ้าน, ๒๕๔๐), หน้า ๓๒.

ส่วนรวม (Public Interest) ไม่มีความรับผิดชอบต่อสังคม (Public Responsibility) ทำให้ขาดหลักการหรืออุดมการณ์ในการพัฒนาตนเอง

● ผลสะท้อนจากโครงสร้างทางสังคมของไทย

จากลักษณะโครงสร้างทางสังคมไทยดังกล่าวทำให้ประชาชนยึดถือและมีความเชื่อในตัวผู้นำทางการเมืองแบบเผด็จการ ซึ่งระบบความเชื่อ ค่านิยม ทศนคติเหล่านี้มีอิทธิพลต่อการแสดงออก คนในสังคมไทยมีความเชื่อเกี่ยวกับระบอบการเมืองที่ดำรงอยู่ หรือขึ้นชอบในตัวผู้นำที่คิดว่าถูกต้องเสมอ ผลคือประชาชนได้แสดงออกมามีในรูปแบบของพฤติกรรมเกี่ยวกับสิ่งที่ตนเองปรารถนา คือการเมืองแบบเลือกข้าง (เหลือง, แดง) แสดงออกโดยการชุมนุมทางการเมือง แบบละเมิดกฎหมายเพื่อให้ได้มาซึ่งอำนาจและผลประโยชน์ให้กับกลุ่มตนเองจนบางครั้งไม่สนใจวิธีการที่จะไปสู่เป้าหมายนั้น เห็นได้จากการชุมนุมของกลุ่มพันธมิตรประชาชนเพื่อประชาธิปไตย และกลุ่มแนวร่วมประชาธิปไตยต่อต้านเผด็จการแห่งชาติ (นปช.) ซึ่งจากการชุมนุมของทั้ง ๒ กลุ่มการเมืองได้สะท้อนให้เห็นภาพของความอ่อนแอทางสังคมของไทยที่ถูกชักจูงให้แสดงออกทางการเมืองแบบผิดกฎหมาย ผลของการชุมนุมดังกล่าวได้จุดรั้งการพัฒนาประเทศในหลายด้าน โดยสรุปที่เห็นเด่นชัดที่สุด ผู้เขียนมองว่า ประกอบด้วย ๓ ด้าน คือ

- ด้านการเมือง

ประเทศไทยปกครองในระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข เพราะฉะนั้นการแสดงออกซึ่งสิทธิเสรีภาพย่อมกระทำได้อย่างเต็มที่ตามรัฐธรรมนูญบัญญัติไว้ แต่ทั้งนี้ทั้งนั้นต้องอยู่ในกรอบของกฎหมายและเป็นไปอย่างสร้างสรรค์แต่การชุมนุมทางการเมืองในประเทศไทย ๓-๔ ปีที่ผ่านมา กลับเป็นการชุมนุมเพื่อเป้าหมายเฉพาะของกลุ่มตนเองเท่านั้นโดยไม่สนใจวิธีการที่จะไปสู่เป้าหมายนั้น ถึงแม้บางครั้งการกระทำต่างๆจะละเมิดกฎหมายก็ตาม พฤติกรรมต่างๆที่แสดงออกเหล่านี้แทนที่จะเป็นการพัฒนาทางด้านการเมืองในระบอบประชาธิปไตยอย่างเต็มภาคภูมิแต่การชุมนุมในเมืองไทยกลับทำลายความน่าเชื่อถือของต่างประเทศ ทำลายความเชื่อมั่นของนักลงทุนและนักท่องเที่ยวที่สำคัญได้จุดรั้งการพัฒนาระบอบการเมืองแบบประชาธิปไตยของประเทศอย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้

- ด้านเศรษฐกิจ

เนื่องจากปัจจุบันวิกฤติการเงินของสหรัฐได้แผ่ขยายไปทั่วโลก ประจวบกับเป็นช่วงขาลงของเศรษฐกิจโลก ประเทศไทยเป็นประเทศหนึ่งที่มีระบบเศรษฐกิจผูกกับระบบเศรษฐกิจของโลกจึงปฏิเสธไม่ได้ที่จะต้องรับผลกระทบจากวิกฤติดังกล่าว แต่ทั้งนี้หลายทั้งปวงเหล่านี้ถือว่าเป็นวิกฤติที่มาจากภายนอกประเทศหากภายในเรามีการเตรียมการป้องกัน รัฐบาลมีความมั่นคงมีการกำหนดนโยบายต่างๆที่เป็น

รูปธรรมออกมาแก้ไขปัญหา เชื่อว่าวิกฤติทางเศรษฐกิจเหล่านี้คงจะผ่านพ้นไปอย่างไม่วายเย็นนัก แต่สถานการณ์ทางการเมืองในช่วง ๔-๕ ปีที่ผ่านมาไทยมีนายกรัฐมนตรีถึง ๔ คน มีรัฐบาลใหม่ถึง ๓ ครั้ง และมีความวุ่นวายจากการชุมนุมทางการเมืองมาโดยตลอด จากสถานการณ์ดังกล่าวทำให้ช่วงที่ผ่านมาประเทศไทยต้องตกอยู่ในห้วงของวิกฤติที่ร้ายแรงที่สุดกว่าได้คือทั้งภายนอก และภายใน ทำให้นักลงทุนขาดความเชื่อมั่น เครดิตของประเทศถูกปรับลดความน่าเชื่อถือลง สิ่งเหล่านี้ได้ทำลายภาพลักษณ์ความเป็น Land of smile หรือสยามเมืองยิ้มทำให้ภาคท่องเที่ยวพังยับเยิน สิ่งเหล่านี้บ่งบอกได้อย่างชัดเจนว่าวิกฤติการเมืองที่เกิดขึ้นได้กระทบกับการพัฒนาทางเศรษฐกิจอย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้

- ด้านสังคม

เหตุการณ์ความวุ่นวายทางการเมืองในประเทศไทยที่ผ่านมาทำให้เกิดปัญหาทางสังคมตามมามากมาย ประการแรกคนในสังคมมีความแตกแยกทางความคิดทางการเมือง แบ่งออกเป็นกลุ่มต่างๆ เช่น เสื้อสีแดง เสื้อเหลือง หรือสีน้ำเงิน เป็นต้น ซึ่งเป็นผลให้ทำลายความรักความสามัคคีของคนในชาติ ประการที่สอง คนส่วนใหญ่ในสังคมเกิดความเครียดกับสถานการณ์ความวุ่นวายที่เกิดขึ้น เกิดความท้อถอยหมดกำลังใจในการทำมาหากินในยุคเศรษฐกิจฝืดเคือง ประการสุดท้าย เมื่อเกิดความวุ่นวายทางการเมืองก็ลดการพัฒนาเศรษฐกิจ นักลงทุนขาดความเชื่อมั่นไม่ลงทุน ไม่ขยายกิจการ คนว่างงาน เกิดปัญหาอาชญากรรมตามมามากมาย

● แนวทางแก้ไข

จากมูลเหตุของปัญหาและผลกระทบที่เกิดขึ้นนั้นผู้เขียนมองว่า แนวทางแก้ไขควรจะแบ่งเป็น ๒ ช่วง คือควรมีมาตรการแก้ไขในระยะเร่งด่วนเพื่อให้รัฐบาลสามารถเดินหน้าบริหารประเทศต่อไปได้ และมาตรการระยะยาวเพื่อหาทางออกสู่ความยั่งยืน เพื่อให้เกิดสังคมเข้มแข็ง คือคนในสังคมมีคุณธรรมทางการเมือง มีวัฒนธรรมทางการเมืองแบบประชาธิปไตย และสนใจมีส่วนร่วมทางการเมืองอย่างสร้างสรรค์ สิ่งเหล่านี้เป็นพื้นฐานของการพัฒนาทางการเมืองในระบอบประชาธิปไตยของประชาชน จนสามารถนำไปสู่การปฏิรูปการเมือง เพื่อเสนอกฎเกณฑ์ หรือข้อเรียกร้องต่างๆ ของสังคมเพื่อการปฏิรูปการเมือง และเปลี่ยนแปลงโครงสร้างทางการเมืองไปในทางที่ดีร่วมกัน เพราะฉะนั้นผู้เขียนขอเสนอรายละเอียดแนวทางแก้ไขวิกฤตการณ์ทางการเมืองออกเป็น ๒ ระยะ ดังต่อไปนี้

● ระยะสั้น (เร่งด่วน)

รัฐบาลเป็นเจ้าภาพดึงทุกฝ่ายเข้ามามีส่วนในการแก้ไขรัฐธรรมนูญบางมาตราที่เป็นปัญหาอยู่ เพื่อพูดคุยกันถึงทางออกของปัญหา เช่นตัวแทนฝ่ายรัฐบาล สภาผู้แทนราษฎร วุฒิสภา วิปรัฐบาล วิปฝ่ายค้าน

และตัวแทนกลุ่มการเมืองต่างๆ ทุกฝ่ายต้องเปิดใจคุยกันหาข้อเสนอร่วมกันอย่างจริงจังเพื่อ
ประคับประคองให้ประเทศเดินหน้าต่อไปได้เมื่อแก้ไขรัฐธรรมนูญเสร็จเรียบร้อยเป็นที่พอใจของทุกฝ่าย
แล้วถึงเวลานั้นค่อยยุบสภาเพื่อคืนอำนาจให้กับประชาชนเลือกตั้งใหม่อีกครั้ง แต่สถานการณ์ตอนนี้ผู้เขียน
มองว่าการยุบสภาไม่ใช่ทางออกของวิกฤตการณ์ครั้งนี้มีหน้าซ้ำยิ่งจะทำให้การดำเนินนโยบายต่างๆ ขาด
ความต่อเนื่อง และฉุดรั้งการพัฒนาประเทศด้านต่างๆ ด้วย

● ระยะยาว (ยั่งยืน)

๑. การหล่อหลอมกล่อมเกลாதาสังคม (Socialization)

จะต้องมีการปลูกฝังตั้งแต่ระดับครอบครัว ให้ความใกล้ชิด และสร้างจิตสำนึกการมีวินัยให้กับเด็ก
เพื่อปลูกฝัง ความเชื่อ ค่านิยม ทศนคติและสร้างจิตสำนึกสาธารณะโดยมีตัวแทนของสังคมที่ทำหน้าที่ใน
การอบรมเลี้ยงดู สั่งสอน ให้การเรียนรู้ และถ่ายทอดสิ่งต่างๆ ให้แก่สมาชิกในสังคม ซึ่งมีกลุ่มที่เกี่ยวข้อง
ดังนี้

(๑.๑) บิดามารดา ผู้ปกครอง เป็นกลุ่มแรกที่ต้องอบรมเลี้ยงดู ให้เรียนรู้เกี่ยวกับสิ่งที่ถูกต้องใน
เบื้องต้น

(๑.๒) โรงเรียน จะต้องเป็นตัวแทนของสังคมในการให้ความรู้เกี่ยวกับหลักการของประชาธิปไตย
ที่ถูกต้อง

(๑.๓) กลุ่มเพื่อน มีความสำคัญที่จะทำให้คนในสังคมแสดงพฤติกรรมต่างๆ ออกมาเช่นกัน

(๑.๔) สื่อมวลชน สื่อมวลชนทุกแขนงจะต้องนำเสนอข้อมูลอย่างเป็นกลางมุ่งรักษาไว้ซึ่ง
จรรยาบรรณทางวิชาชีพอย่างเคร่งครัดเพื่อให้ประชาชนสามารถเข้าถึงทุกข่าวสารอย่างเสมอภาคกัน และ
สื่อมวลชนจะมีบทบาทสำคัญในการสร้างการเรียนรู้ทางการเมืองที่ถูกต้องตามหลักประชาธิปไตย

(๑.๕) ศาสนา ศาสนาจะมีส่วนช่วยจรรโลงใจ และสร้างความเชื่อ ค่านิยมต่างๆ ที่ถูกต้อง

๒. เพิ่มโอกาสทางการศึกษา

มีคำกล่าวว่า “การศึกษาเป็นหัวใจสำคัญในการพัฒนาคน” เพราะฉะนั้นการแก้ไขปัญหา
ทางการเมืองในระยะยาวประการหนึ่งที่สำคัญผู้เขียนมองว่ารัฐต้องเพิ่มโอกาสทางการศึกษาโดยเพิ่มเติม
นอกจากที่บัญญัติเอาไว้ในรัฐธรรมนูญจะต้องจัดทำเป็นวาระแห่งชาติยกย่องหลักสูตรร่วมกันระหว่างรัฐ
เอกชน และ NGO เพื่อนำหลักสูตรที่ทันสมัยและสอดคล้องกับการพัฒนา การเมือง เศรษฐกิจ และสังคม
เข้ามาใช้ และเพิ่มโอกาสให้กับพื้นที่ที่ห่างไกลได้เข้าถึงคุณภาพทางการศึกษาที่ทัดเทียมกับชุมชนในเขต
เมือง

๓. พัฒนาคุณภาพชีวิต

รัฐต้องดูแลเรื่องชีวิตความเป็นอยู่ของประชาชนให้มีประสิทธิภาพและเป็นธรรม เท่าที่ปรากฏในสังคมไทยนั้นช่องว่างระหว่างคนจนกับคนรวยนับวันจะห่างออกไปเรื่อยๆ เรียกว่า “รวยกระจุก จนกระจาย” คุณภาพชีวิตของประชาชนนั้นนับเป็นเรื่องแรกๆ ที่พวกเขาจะต้องคำนึงถึงเพราะหากไม่มีอะไรจะกินแล้วพวกเขาก็จะมาสนใจมีส่วนร่วมทางการเมือง มีวัฒนธรรมทางการเมืองไปเพื่ออะไรเมื่อมีคนไปให้เงินเพื่อซื้อเสียงเขาก็ต้องเอาอยู่แล้วเพื่อความอยู่รอด เพราะฉะนั้น รัฐบาลต้องเข้ามาดูแลเรื่องโครงสร้างพื้นฐานในการดำรงชีวิตของประชาชนกำหนดนโยบายที่สามารถปฏิบัติได้จริงและเห็นผล เช่นการสร้างระบบชลประทานเพื่อให้ประชาชนมีน้ำทำการเกษตร การขยายระบบไฟฟ้าให้เข้าถึงทุกชุมชน การสร้างถนนหนทางให้มีการสัญจรไปมาโดยสะดวก และมีนโยบายสร้างงาน สร้างอาชีพ ทั้งเศรษฐกิจในระดับครัวเรือน และระดับประเทศสามารถขับเคลื่อนไปได้อย่างมีประสิทธิภาพ เมื่อประชาชนอยู่ดีกินดี ก็จะได้ความกังวลมีเวลาที่จะคิดหรือดำเนินการเรื่องอื่นๆ ให้เห็นผลต่อไป

เมื่อผ่านกระบวนการแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นแล้วผู้เขียนเชื่อว่าเมื่อคนในสังคมเรามีความพร้อมก็จะนำไปสู่การเปลี่ยนแปลงโครงสร้างทางสังคมที่เข้มแข็ง ๕ ประการ คือ^๔

๑. **ทำให้ระบอบการเมืองของประเทศสามารถขับเคลื่อนไปได้** คือรัฐบาลสามารถบริหารประเทศต่อไปได้ มีนโยบายออกมาเพื่อแก้วิกฤติด้านต่างๆ ที่มารุมเร้าประเทศอยู่ในขณะนี้ ทั้งด้านการเมือง เศรษฐกิจ และสังคมดังที่กล่าวไปแล้วในเบื้องต้น

๒. **เกิดโครงสร้างทางสังคมที่เข้มแข็ง** สังคมที่ประชาชนมีการรวมกลุ่มที่เข้มแข็งเกิดสังคมแห่งการเรียนรู้ ประกอบอาชีพพึ่งตนเองได้ คนมีคุณธรรมทางการเมือง มีวัฒนธรรมทางการเมืองแบบประชาธิปไตย กล้าแสดงออก และสนใจมีส่วนร่วมทางการเมือง มีการแสดงความคิดเห็น เสนอข้อเรียกร้องและมีอำนาจต่อรองเพื่อนำไปสู่การเปลี่ยนแปลงทางการเมืองได้

๓. **คนในสังคมมีคุณธรรมทางการเมือง (สร้างจิตสำนึก) ตามแนวคิดของ โสเครตีส**

(๓.๑) ปัญญา (Wisdom) รู้ว่าความดีคืออะไร ความดีชนะความชั่ว

(๓.๒) ความกล้าหาญ (Courage) กล้าหาญในการทำความดีทุกสถานการณ์

(๓.๓) การควบคุมตนเอง (Temperance) ใช้ปัญญาแสวงหาเหตุผล ใช้สติไม่ให้หลงใหล

(๓.๔) ความยุติธรรม (Justice) เคารพในสิทธิผู้อื่น

^๔ แมกซ์เวลล์,จอห์น ซี., (Maxell, John C.). ๒๑ คุณลักษณะหลักแห่งการเป็นผู้นำ, แปลโดย จตุรงค์ โสมนัส, (กรุงเทพมหานคร : โนบิลิส พับลิชชิ่ง, ๒๕๔๗), หน้า ๔๑.

(๓.๕) ปฏิบัติหน้าที่ทางศาสนา (Piety) ทำความดีและเคารพยกย่องคนดี และสิ่งที่ควรเคารพยกย่อง

๔. คนในสังคมมีวัฒนธรรมทางการเมืองแบบประชาธิปไตย

- (๔.๑) วิพากษ์วิจารณ์อย่างสร้างสรรค์
- (๔.๒) สนใจและเข้าร่วมกิจกรรมทางการเมืองอย่างต่อเนื่อง
- (๔.๓) ยอมรับความคิดเห็นและความสามารถของผู้อื่น
- (๔.๔) เห็นคุณค่าของการมีส่วนร่วม
- (๔.๕) เชื้อมั่นและศรัทธาในระบอบประชาธิปไตย

๕. คนในสังคมมีส่วนร่วมทางการเมือง

- (๕.๑) การกำหนดตัวผู้ปกครอง (ผ่านการเลือกตั้ง)
- (๕.๒) การวิพากษ์วิจารณ์ทางการเมือง
- (๕.๓) การชุมนุมเคลื่อนไหว (สนับสนุนและคัดค้าน)
- (๕.๔) ผลักดันกลุ่มผลประโยชน์ให้มีส่วนร่วมในการตัดสินใจของรัฐบาล

บทสรุป (Conclusion)

ผู้เขียนมองว่าสาเหตุของปัญหาวิกฤติเมืองไทยในปัจจุบันเกิดจากบริบทของโครงสร้างสังคมไทย เพราะเป็นสังคมที่ยึดถือระบบชนชั้น มีโครงสร้างทางสังคมเป็นโครงสร้างหลวม และที่สำคัญคนในสังคมยังยึดถือระบบอุปถัมภ์กันอยู่ เนื่องจากประชาชนทั่วไปซึ่งเป็นคนหนุ่มมากต้องตกอยู่ในฐานะผู้รับอุปถัมภ์คอยรับใช้ผู้มีอำนาจอยู่ตลอดเวลาถึงแม้บางครั้งจะได้อะไรเล็กๆ น้อยๆ เป็นการตอบแทนก็ยินดีทำ เช่น การขายเสียงเมื่อมีการเลือกตั้งเพื่อแลกกับเงินจำนวนไม่กี่ร้อยบาทหรือเรียกว่า “**เงินบ่மாகาบ่เป็น**” สังคมไทยเป็นสังคมศักดินา ชนชั้นปกครองซึ่งเป็นชนกลุ่มน้อยจะมีอำนาจมาก ทำให้ประชาชนทั่วไปโดยเฉพาะชนชั้นล่าง หรือ รากหญ้า มีจำนวนมาก ยากจนอยู่ในชนบทมีบทบาททางการเมืองน้อย ต้องคอยรับใช้ผู้มีอำนาจอยู่ตลอดเวลาส่งผลให้เกิดช่องว่างระหว่างชนชั้นขาดความเป็นเอกภาพทางร่างกายและความคิด อีกประการคือ คนกลุ่มนี้มีระดับการศึกษาไม่สูงเท่าที่ควรมีอาชีพทำการเกษตร มีวัฒนธรรมการดำรงชีวิตอย่างเรียบง่าย “**ตื่นเช้าจับเครื่องมือไปทำงานตกเย็นกลับบ้าน**” เป็นวงจรชีวิตอยู่ในลักษณะนี้โดยไม่มีโอกาสที่จะรับรู้ถึงความเคลื่อนไหวของเหตุการณ์บ้านเมืองเท่าที่ควร จึงทำให้คนส่วนใหญ่เหล่านี้ไม่สนใจการเมืองมองการเมืองเป็นเรื่องไกลตัว ไม่อยากรวมกลุ่มเพื่อเรียกร้อง หรือเสนอแนวคิดต่างๆ เห็นว่าเป็นเรื่องเสียเวลาในการทำมาหากิน เมื่อมีการชักจูงหรือจูงใจด้วยสิ่งตอบแทน

ประเภทต่างๆ ก็จะเข้าร่วมโดยไม่คำนึงว่าสิ่งที่แสดงออกนั้นผิดหรือถูก จนเป็นปรากฏการณ์การชุมนุมที่ละเมิดกฎหมาย ก่อการจลาจล ผลสุดท้ายก็ฉุดรั้งการพัฒนาด้านการเมือง เศรษฐกิจ และสังคม

เพราะฉะนั้น แนวทางแก้ไขปัญหา ที่ผู้เขียนได้นำเสนอเอาไว้คือ **ระยะสั้น (เร่งด่วน)** รัฐบาลต้องเป็นเจ้าภาพดึงทุกภาคส่วนเข้ามาแก้ปัญหาาร่วมกันหากตกลงกันและมีความเป็นไปได้ที่จะต้องแก้ไขรัฐธรรมนูญก็ต้องทำให้ประเทศสามารถเดินหน้าต่อไปได้ **ระยะยาว (ยั่งยืน)** เราต้องมองไปที่ต้นเหตุของปัญหา คือปัญหาเราเริ่มมาจากโครงสร้างทางสังคม เราก็ต้องแก้ไขที่สังคมทำให้สังคมมีความเข้มแข็ง โดยนำเสนออยู่ ๔ วิธีการคือ การกล่อมเกลางานสังคม เพื่อปลูกฝังและสร้างจิตสำนึกสาธารณะ เพิ่มโอกาสทางการศึกษา พัฒนาคุณภาพชีวิต และปลูกฝังความเชื่อ ค่านิยม ทศนคติ ซึ่งกระบวนการทั้งสี่จะนำไปสู่โครงสร้างทางสังคมที่เข้มแข็งคือ คนมีคุณธรรมทางการเมือง คนมีวัฒนธรรมทางการเมืองแบบประชาธิปไตย และคนต้องการแสดงออก และมีส่วนร่วมทางการเมือง ท้ายที่สุดเมื่อสังคมของเรามีความพร้อมมีความเข้มแข็ง มีพลังพอที่จะเข้าไปเรียกร้องหรือผลักดันให้เกิดการเปลี่ยนแปลงทางการเมืองได้ ผู้เขียนคิดว่าก็จะเกิดการปฏิรูปการเมืองและนำไปสู่ระบอบการเมืองที่ดีตามมาคือ อำนาจอธิปไตย นิติบัญญัติ บริหาร และตุลาการ มีการถ่วงดุลอย่างมีเสถียรภาพ รัฐบาลใช้อำนาจเพื่อประโยชน์สุขของส่วนรวม นักการเมืองมีมาตรฐานของคุณธรรมจริยธรรมในระดับสูง เปิดเผยและโปร่งใสนั่นเอง

บรรณานุกรม

- กนกอร ยศไพบูลย์. การพัฒนาสู่การเป็นผู้นำ. วารสารการบริหารและพัฒนาบุคคล มหาวิทยาลัยขอนแก่น กันยายน-ธันวาคม, ๒๕๔๒.
- ทองทิพภา วิริยะพันธุ์. กลยุทธ์การสร้างควมโดดเด่นสำหรับผู้บริหาร. กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์ อินฟอร์มิเดียบุ๊กส์, ๒๕๔๖.
- ประเวศ วะสี. ภาวะผู้นำ : ความเป็นไปในสังคมไทยและวิธีการแก้ไข. กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์ หมอชาวบ้าน, ๒๕๔๐.
- พระธรรมปิฎก (ป.อ. ปยุตโต). ผู้นำ. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์มิติน, ๒๕๔๐.
- แมกซ์เวลล์, จอห์น ซี. (Maxell, John C.). ๒๑ คุณลักษณะหลักแห่งการเป็นผู้นำ (จตุรงค์ โสมนัส, ผู้แปล). กรุงเทพมหานคร : โนเบิลส์ พับลิชชิง, ๒๕๔๗.
- แมกซ์เวลล์, จอห์น ซี. (Maxell, John C.). ผู้นำที่เยี่ยมยอด คือ ผู้แบ่งปัน “ความสำเร็จให้กับผู้อื่น (เจษฎา ทรงมิตร, ผู้แปล). กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์ Good Morning, ๒๕๔๕.
- สถาบันพัฒนาผู้บริหารการศึกษา. ผู้นำเชิงกลยุทธ์เพื่อสร้างองค์การแห่งการเรียนรู้. กรุงเทพมหานคร: สถาบันพัฒนาผู้บริหาร สำนักงานปลัดกระทรวง กระทรวงศึกษาธิการ, ๒๕๔๘.
- สิริภพ เหล่าลาภะ. ยุทธศาสตร์การเมือง (BUDDAOLGY OF POLITICS). กรุงเทพมหานคร : สถาบันพุทธลีลา, ๒๕๔๕.